

„NOVA DOBA“

izhaja vsako sredo pop
Rokopisi se pošiljajo
na uredništvo v
Gorici, via Pavia
št. 17

* *

Oglasi se računajo
po dogovoru.

Rokopisi se ne vračajo

Telef. N. 12

NOVA DOBA

(L'ERA NUOVA)

Naročila, oglasi in reklamacije je pošiljati izključno upravi „Nove Dobe“ v GORICI, Via CICONI N. 7.
Celoletna naroč. L. 12
Polletna „ 6
Četrletna „ 3

Cena oglasom trgovcev-obrtnikov za vsak 1 mm. višine v širini 1 kolone L. 0.90: za osmrtnice, vabila itd. pa L. 0.60. Večkratni, inserati po dogovoru.

Svoboda in volitve - Libertà ed elezioni.

Iz kakega razloga se je Mussolini odločil tako rano za volitve nam ni znano, eno pa občudujemo v njegovem volilnem zakonu: strogo tajnost, ki jo je zagotovil volilcem.

Mussolini je prvi državnik, ki je stavil vprašanje zaupanja neposredno na vest svojih volilcev. Tajnost je jamstvo, da lahko izreče vsak svojo sodbo po vesti brez strahu za kakove posledice.

Tako stoji stvar dejanski. Ima pa tudi svojo drugo stran. Glasovanje bo odločilnega pomena za notranjo politiko in na zunaj bo opravičilo Mussolinijevo krepko politiko.

Za nas prihaja seveda le v vpoštevanje zadržanje slovenskih državljanov.

To pot smo imeli priliko pojasniti na marsikaterem shodu naše politično stališče. Želi smo povsod burnega priznavanja, toda vemo prav dobro, da so ga bili deležni tudi naši politični nasprotniki.

Vprašanje naše bodočnosti se osredotoča torej na točki:

Odkritosrčnost ali hinavščina.

Ako bi nam oddali svoje glasove le tisti, ki so nam burno pritrjevali, bi morala dobiti državna lista od Slovencev na tisoče in tisoče glasov. Ako bi volitev izkazala, da Slovenci se niso odzvali v tisti meri, kakor so pritrjevali Pisentijevim govorom in onim naših so-trudnikov, kaj si bo mislil italijanski narod in naša vlada?

Odgovor je lahek. Mislilo se bo, da Slovenci niso značajan narod, mislilo se bo, da prevlada pri nas ne morda nezavednost, ki ne more biti krivda, ampak hinavščina.

Kakor vidite dragi rojaki, je danes postavljeno vprašanje zaupanja na moralno podlago. Vprašanje je, je-li se bojiš priznati se dobrega in zvestega državljanja s tem, da oddaš svoje zaupanje Mussolinijevi stranki, je-li hočeš zopet zlesti v ono poljevo hišo »samostojnosti«, iz katere kuka »lipova vejica« in veje duh avstrijske planike.

Težko je to vprašanje, dragi rojaki, in še težje bodo posledice brezglavnega glasovanja, kakor se je pojavilo leta 1921.

Fašizem je pritrjal tudi pri nas vprašanje zadržanja Slovencev na odločilno točko: Ali z nami ali proti nam.

Fašizem nam je stavil dalje vprašanje

pravic in dolžnosti.

V naši dosedanji politiki se je veliko govorilo o pravicah in prav nič o dolžnostih. To je bil polom naše politike. Dan za dnevom so se proglašale pravice in svoboščine, ki seveda niso našle nobenega odmeva, ker se ni nobeden spomnil svoje prve dolžnosti, ki je spoštovanje italijanskega naroda in njegovih simbolov. Še pred par dnevi se je pripetil žalostni slučaj, da so pogazili v slovenski vasi italijansko zastavo, kar prihaja od tod, ker vas vaši politični voditelji niso vzgajali v tisti treznosti, ki je prvi predpogoj dobre vzgoje in spoštovanje samega sebe in položaja, v katerem se nahajamo.

Naša dolžnost je, kakor smo vedno pisali in govorili na shodih, da izhajamo vedno iz stališča italijanskih državljanov,

ki morajo presojati svoj položaj pod vtisom, da smo odvisni od Rima in nobene druge vlade. Ako se držimo tega načela, nam bo jasno, kaj imamo storiti na dan

6. aprila.

Vest in skrb za naše dobro nam bo narekovala, da moramo voliti za državno stranko, ki je predstavljena po znanju svežnja in sekire, ki nosi na glasovnici št. 21. Predno stopiš torej v kabino spomni se, da ti je bila dana svoboda volitve zato, da po svoji vesti glasuješ.

Zato pa pazi, kaj delaš, pazi, da ne zlorabiš svobode s tem, da izrekaš zaupanje stranki mož, ki trepetajo za svojo in ne morda za tvojo bodočnost.

Z glasovnico v rokah ne zmaguješ, ampak odločaš o naši usodi. O kaki zmagi pri nas ne more biti govora. Pri nas gre za usodo. To naj ima na dan 6. aprila pred očmi vsak slovenski volilec, ako hoče, da udeležimo vse naše moči in si ustvarimo svojo domovino v okvirju nove države.

Libertà ed elezioni

Per quale motivo Mussolini si sia deciso di indire le elezioni così presto, a noi non consta, ammiriamo però nella sua nuova legge elettorale la segretezza assoluta assicurata agli elettori.

Mussolini è il primo statista che pose direttamente agli elettori la questione di fiducia. La segretezza è la garanzia che ognuno può pronunciare la propria opinione senza tema di conseguenze moleste.

Così stanno le cose. Però v'è anche l'altra parte nella questione. La votazione avrà un valore decisivo per la politica interna e sarà la giustificazione del fascismo di Mussolini di fronte all'estero.

Per noi qui è decisivo il contegno degli elettori di origine slovena. Questa volta abbiamo avuto occasione di chiarire in diversi comizi il nostro punto di vista politico.

Dappertutto abbiamo raccolto degli assenti clamorosi, ma sappiamo pure bene che ne raccolsero anche i nostri avversari politici.

La questione del nostro avvenire si impena perciò sul punto

della lealtà ed ipocrisia.

Se solo coloro, che ci hanno dato l'assenso clamoroso, votassero per la Lista Nazionale dovremmo ottenere migliaia e migliaia di voti degli allogeni a favore della Lista Nazionale. Se poi l'esito della votazione dimostrasse che gli Sloveni non hanno corrisposto nella misura degli assenti dati ai discorsi dei Comm. Pisenti ed a quelli dei nostri collaboratori, immaginatevi ciò che ne potrebbe pensare la Nazione italiana ed il nostro Governo.

Si dovrà pensare per la forza delle circostanze che gli Sloveni non sono un popolo di carattere, non si ammetterà cioè che da noi prevalga l'incoscienza che non può essere considerata colpa, ma bensì si penserà che noi siamo degli ipocriti.

Come vedete, cari connazionali, oggi ci si pone il problema di fiducia e

quindi la cosa si poggia sulla base morale. Si finisce per trovarsi davanti il dilemma, se temi di riconoscerti cittadino coscienzioso e fedele col dare il proprio voto al Partito di Mussolini oppure se vuoi nuovamente rifirarti nella casa di umaca, donde spira il ramoscello di figlio e spira l'infido odore dell'edelswiss austriaco.

E' un problema veramente grave, ma più gravi saranno le conseguenze di una votazione spensierata ed incosciente quale si è dimostrata nell'anno 1921.

Il fascismo da noi pure ha spinto il problema degli allogeni al punto decisivo: «O con noi o contro noi!»

Il fascismo ci ha posto pure il problema

dei diritti e doveri.

Nella politica che finora seguirono gli allogeni sloveni si parlò molto e molto di diritti, ma si tacque di doveri. E' questo era la crisi della nostra politica. Giorno per giorno venivano proclamati diritti e privilegi che naturalmente non riscontrarono nessun'eco non essendosi nessuno curato dei propri doveri, di cui il primo è quello del rispetto alla Nazione italiana e ai suoi simboli sacri. Non ha guari che in un villaggio sloveno venne oltraggiata la bandiera nazionale, un fatto che non può spiegarsi diversamente come che i vostri capi politici non seppe educarvi a quella serenità che è la prima condizione di una buona educazione, della propria coscienza e della comprensione della situazione nella quale ci troviamo.

Come sempre abbiamo scritto e ripetuto nei nostri comizi il nostro dovere è di considerarci cittadini italiani che devono giudicare la propria situazione sotto l'impressione che dipendiamo da Roma e da nessun altro governo. Se si afferremo a questo principio ci sarà chiaro ciò che dobbiamo fare

il giorno 6 aprile.

La coscienza e la preoccupazione per il nostro bene ci detterà che dobbiamo votare a favore della Lista Nazionale, rappresentata dal contrassegno del fascio littoreo che porta il numero 21. Prima di entrare quindi nella cabina ricordati che la libertà del voto è stata ammessa, affinché tu possa votare secondo il tuo convincimento e coscienza.

Gli è perciò che devi guardare ciò che stai facendo e guardati dall'abuso della libertà col dare il voto al partito degli uomini che tremano per il proprio avvenire e non per quello del popolo sloveno.

Ricordati che colla scheda nella mano non puoi vincere, ma bensì tu determini il trattamento della popolazione slovena. Di vittorie elettorali da noi non c'è il caso di parlare, si tratta però della nostra sorte. Questo il giorno 6 aprile deve tenersi presente ogni elettore sloveno, se vuole la valorizzazione di tutte le nostre sorti e se vuole crearsi la propria patria nell'ambito dello Stato a cui apparteniamo.

Biti pripadnik državne stranke, je častno.

Kako boš volil?

Znak, ki ga vidiš spodaj, prekrižaš

v kabini, zalepiš glasovnico in jo oddaš predsedniku.

Slovinci!

Bliža se nam 6. april, ki pomenja zgodovinski dan za nas Slovence, ki pripadamo kraljevini Italiji.

Ta dan nam bode odločil, kakšna bode naša usoda v bodočnosti.

Ako si hočemo mi Slovenci pridobiti zaupanje ter biti upoštevani od velikega naroda italijanskega, je naša dolžnost da mu tudi mi zaupanje izkazemo. In to dolžnost izvršimo s tem, da priložne nedeljo oddamo naše glasove državnoborskim kandidatom državne liste.

Vsak Slovenec, kateremu je na srcu, da se ohrani kar se še ohrani da na gospodarskem, političnem in kulturnem polju, in kar nam ni naša dosedanja brezplodna politika pokvarila, naj ta dan prečrta znak državne stranke z znamenjem svežnja in sekire.

Ako bomo mi to našo dolžnost izvršili, si pridobimo zaupanje italijanskega naroda, katerega predstavniki so kandidati državne stranke, katere znak je sveženj liktorski.

Tem potom tudi sprejmejo dolžnost, da se bodo za naše upravičene težnje zavzeli.

Ne verujte kandidatom nam nasprotnih stranke; če tudi bi prišli v parlament v tako znatnem številu manjšinske stranke, je popolnoma izključeno, da bi naj si na gospodarskem ali pa na kulturnem polju za nas kaj dosegli; kajti njihov glas ostal bode glas vpijočega v puščavi, kakor so Vam že dosedanje izkušnje jasno dokazale.

6-sti april naj izbriše tisti črni madež, katerega so naši dosedanji voditelji vžgali na čelo slovenskemu narodu. Izginiti mora madež iredentizma in puntarjev. Italija naj vidi tega dne, da nismo v resnici in tudi nočemo biti nikaki uporniki, kakor se nas je dosedaj po krivdi slovenskih voditeljev sumničilo. Ta dan pokažimo, da hočemo biti lojalni državljani ter da je naša najiskrenejša želja z velikim italijanskim narodom v miru in v ljubezni živeti, in tako od njega imeti vso oporo za vse naše interese.

Volilci!

Oklenimo se Benita Mussolinija in njegove mogočne stranke, ker drugje ni pomoči! Vsi volite za liktorski sveženj.

Naši volilni shodi.

Junaki »lipove vejice« so napovedali splošno ofenzivo na dan 30. marca državni stranki. Razkropili so se po celi deželi, da bi polovili do zadnjega vse slovenske glasove in pokazali državi, da v Julijski Benečiji ukazujejo oni in nihče drugi.

Načrt je bil dobro zamišljen, toda izid je bil klavern. Dosedaj nismo še dobili poročil iz vseh shodov, radi česar se omejujemo le na glavnejše shode.

V Cerknem

so pričakovali Wilfana, pojavil pa se je kandidat Bitežnik s svojim štabom.

Otvoril je točno ob 11. uri svoj govor, s katerim je navduševal cerkljanske »rojake« k sveti vojni za pravice. Pozdravljal je »solnce pravice«, ki se je pa pred njegovim lažnjivim obličjem, skrilo za oblake, tako da je moral mož v temi govoriti.

Posegel je globoko v zgodovino, ter je zanesel svoj duh na gosposvetsko polje, kjer je slovenski kmetič ustoličeval svoje kneze. Prosil je navzoče, da bi ustoličili tudi Cerkljani vseh šest kandidatov lipove vejice, ki bodo dosegli vse »slovenske pravice«, ki pričenjajo bajé v materinem trebuhu in spremljajo človeka skozi vso dobo življenja.

Od »jurista« smo seveda pričakovali bolj temeljne razlage človeških pravic, toda gosp. Bitežnik se je previdno omejeval na razpaljena narodna čustva in mešal pojme čustvovanja s pojmi pravic. V tem je dovršil zares sijajno delo, ker je poslušalce tako povlekel, da niso niti reagirali, ko jih je pozdravil za »trde buče«, dočim je znano, da je izšlo baš iz cerkljanskega kota največ ljudi, ki so se odlikovali na nemških in italijanskih znanstvenih poljih in da štejejo Cerkljani v svoji sredi tudi dokaj umetnikov.

Na to je mož začel pripovedovati reči, za katere se Cerkljani, ki so čudje in živorejci, prav nič ne brigajo. Tako je govoril o vojni odškodnini, o vinski krizi, ki je Cerkljanom deveta briga in se končno bahal še s tem, da je rešil ljudstvu iderske rudnike. Navzoče idrijske fašiste so te vare tako razkačile, da so mu pričeli živahno ugovarjati. S tresočimi nogami je nadaljeval svoj govor točno dopoldne, na kar je ugledavši gosp. Peternela, vabil nasprotnike, da se oglasijo k besedi.

Oglasil se je k besedi naš sotrudnik gosp. Peternel. S kamijona, ki je pripeljal fašiste v Cerkno je v kratkem govoru pobil Bitežnikov govor.

Dokazal mu je z nasprotstvi, ki so s. razkrile v njegovem, povsem nestvarnem govoru, da njegove besede so brez vsake podlage, ker ne morejo z nobenim dejanjem dokazati, da bi mogli izvršiti to, kar v enomer obljublja.

Opozoril je navzoče, da se ne dajo prevarati po sladkih besedah g. Bitežnika, ki bi rad ljudstvo zopet potegnil na staro pot propada, ampak da se zaupno oklenejo državne stranke, ki bo vladala in odločevala o naši osodi.

Dolgo bo ta stranka vladala, t. j. dokler ne bode dala državi nove podlage, na kateri se država zopet okrepi in s tem povzdigne tudi materijelno in kulturno blagostanje naše države.

S klicem: Zaupajte državni stranki in odgovorilo se Vam bode drugače, je zaključil svoj kratki in jednat govor, kateremu je sledilo petje fašistovske himne.

Na to so se naši mladeniči odstranili in se vrnili

Naše geslo je, da pridemo do boljše bodočnosti le potem samozatajevanja in požrivovalnosti.

V Idrijo,

kjer je bil sklican shod v Didičevi dvorani. Zopet je tu nastopal Dr. Bitežnik z mladim junakom Kraljem. Tukaj je prosil Dr. Bitežnik komuniste za glasove, češ, da med lipovo vejico in komunističnim sprpom ni temeljne razlike. Na to je razpaljal s svojimi gestikulacijami in povzdigovanjem »ljudskih« pravic navzoče občinstvo do blaznosti. Pod vtisom njegovega demagoškega govora je bila dvorana naravnost elektrizirana in so morali navzoči voditelji državne stranke vporabiti vso svojo moralno potrpežljivost, da ni prišlo do kakega incidenta, ki ga je najbrž Dr. Bitežnik nalašč hotel izzvati, da bi vrgel krivdo na državno stranko.

Več kot pol ure je vzel g. dr. Bitežnik na zrno moža, ki uživa največje spoštovanje v fašistovski ali državni stranki, g. Peternela, na katerega je zli val ves svoj žolč ne pomišljaje, da je s tem kruto napadal državno stranko, katero je ponižal na italijansko »narodno stranko«.

Da se ni zgodilo hujšega se je raje poslušalo mirno izbruhe tolstega moža, ki je naravnost divjal, ko je opisoval krivice, ki jih je doživel slovenski narod.

Pri vsem tem pa ni znal povedati ničesar konkretnega kakor tudi ne njegov naslednik, ki je bil menda Dr. Kralj, ki je hotel postaviti gosp. Peternela pred sodni stol ljudstva s tem, da je začel javno staviti vprašanja na njega, da bi ga ljudstvo »linčalo«.

Toda gosp. Peternel mu je mirno zavrnil, da ne pristojajo govorniku klicati na opravičenje človeka, ki mu ni po drejen v nobenem oziru, radi česar je tudi Dr. Kralj po nekaterih psovkah na naslov gosp. Peternela zaključil svoj govor in pustil govoriti

g. Peternelu,

ki se ni zagovarjal, ampak opozoril navzoče občinstvo na nevarnost, ki mu preti od ljudi, ki zlorablja svobodo in razpaljajo človeška čustva na ta način, da se ljudstvo naravnost opoja in ne misli več trezno.

To je taktika naših nasprotnikov, toda je rekel, jaz vam v tej obliki ne bom govoril. Na vaše rane je ulival g. dr. Bitežnik olje, jaz pa Vam ulijem jesih. Jaz sem prijatelj resnice in kot tak Vam ne morem predočiti vašega položaja tako slikovito in rožasto kakor je storil to dr. Bitežnik.

Povem pa Vam, da smo tisti, ki hočemo uveljaviti načelo človečanstva brez tistega egoizma, ki razdvaja narode, ker mi smo najiskrenejši pristaši ideje, da se mora človek razviti v vsej vrednosti.

Kot taki pa smo nasprotni hinavščini in zahtevamo od našega ljudstva tudi odkritosrčnosti, kajti mi se bomo uveljavili med italijanskim narodom le v toliko, kolikor bomo odkritosrčni. Zato pa ne smemo iskati nobene poti, ki bi nas odtujevala italijanskemu narodu, tudi za ceno takozvane samostojnosti, ki je le prikrita beseda hinavščine, ne.

Po tej poti ne bomo pravic dobivali, ampak le zgubljali.

Vabi navzoče, da se zaupno vržejo v naročje državne stranke, od katere bo odvisna osoda države in tudi naša. To mora biti resnica naše politike, ako hočemo živeti in vspevati. Za njim je zopet povzel besedo g. Bitežnik, ki je naravnost divjal proti g. Peternelu, ker mu je med drugim omenil, da govori le o pravicah, ne pa tudi dolžnostih.

Povabil ga je tudi, naj se opraviči glede šol. G. Peternel mu je zopet prav mirno odgovoril tudi o šolski zadevi menič, da ima država pravico do vzgoje dobrih državljanov in da šole, četudi bi bile popolnoma slovenske, ne bi mogle biti prikrojene staremu duhu, ki je veljal za Avstrijo, ampak duhu, ki velja za

sedanje razmere, ko smo italijanski državljani, česar se moramo vedno zavedati.

Na to je g. Bitežnik ponovno kričal, da državna stranka hoče poživiti ljudstvo itd. itd. z vsiljevanjem italijanskega jezika. Na ta predbacivanja gosp. Peternel seveda ni mogel drugega odgovoriti, kakor da smatra to za direktno žaljenje italijanskega naroda in vlade. Bitežnik pa je vendar še dobil besedo in še zli golido žolča, predno pa je mogel še kdo govoriti, je predsednik že zaključil shod, nakar se je občinstvo mirno razšlo.

Hladnokrvnosti na strani fašistov pa se je bilo zahvaljevati, da kljub elektriziranemu ozračju ni prišlo do nobenega incidenta.

V Tolminu

se je prikazal v Modrijanovi dvorani dr. Wilfan, ki je pa zadel na veliko smolo. Med navzočim občinstvom je bilo tudi veliko ljudi — »Edinost« trdi, da so bili fašisti — ki se niso baš strinjali z izvajanjem dr. Wilfana. Poleg aplavzov od svojih pristašev, so ga nekateri neverneži motili z medklici, pri čemur so drugi, ki Wilfana niso dobro razumeli pahali sprednje tako, da je nekdo nehoté zadel z nogo ob mizo, na kateri je stal dr. Wilfan, ki se je menda prekucnil z mize.

Toda stotnik karabinirjev je s svojo prisotnostjo duha rešil položaj s tem, da je vlovil dr. Wilfana, ki seveda med takimi okoliščinami ni hotel nadaljevati govora. Na njegovo mesto je stopil politični tajnik tolminskega fašija dr. Marsau, ki je mogel navzoče pomiriti in navdušiti za stvar države tako, da se je občinstvo zadovoljno razšlo.

V Kobarid

se je pripeljal dr. Wilfan v spremstvu fašistov, ki so ga ščitili do trga, kjer je pričel s svojim govorom; ker pa je baje zopet jako neverjetne stvari pripovedal, je tudi tukaj ljudstvo postajalo nemirno, vsled česar se je moral shod prekiniti in se je Wilfan prepričal, da so shodi v tako burnih dnevih jako nevhvaležna stvar. Bajé se je tudi tukaj ponovil incident z mizo, ki ga »Edinost« pripisuje videmskemu fašistom. Mj pa nismo mogli doznati, da bi bili videmski fašisti došli v Kobarid, radi česar se nam zdi edinjaška trditve le podtikovanje brez podlage, kajti ako je sam kom. Pisenti povabil Wilfana na »kontradiktorij« v Bovec, ne razumemo, čemu se je Wilfan mudil po Tolminu mesto v Bovcu, da bi se odzval naravnost vitežkemu vabilu kom. Pisentija.

Vendar kakih resnih incidentov ni bilo nikjer po soški dolini. Dr. Podgoršek je v Bovcu prav mirno govoril, le škoda, da ga je ugovor inž. Fišerja spravil v tako zadrego, da ni mogel nadaljevati svojega govora.

V Kojskem

se je tudi vršil javni shod. Po kratkem in jedratem govoru g. Falcettija je povzel besedo župan Obljubek, ki je v poljudnih besedah obrazložil navzočemu občinstvu, zakaj da moramo držati z državo in njeno stranko, ki se izraža v obliki fašistovske stranke.

Za njim je govoril v italijanskem jeziku odv. Mario Sturani, ki je znan kot poznavatelj kmetijskih potreb.

Za njim je govoril gosp. Ivan Sfiligoj iz Kojskega in šolski voditelj v Števerjanu gosp. Pellegrini.

Vsi so razlagali ljudstvu pomen, ki ga ima za nas glasovanje za državno stranko, ki je stranka Mussolinija in potemtakem največjega sedanjega državnika na svetu. Shodu je prisostvovala tudi milica pod poveljstvom majorja Francolinija. Shod pa se je ponovil tudi

v Števerjanu,

kjer je govoril v slovenskem jeziku navzočim slovenskim volilcem tamošnji politični tajnik g. Lenardič, ki je v vse nešenem govoru orisal položaj Slovencev in položaj Italije ter razmerje, ki nastaja med Slovenci in italijanskim narodom vsled utrjenega položaja države.

Orisal je zasluge fašizma in delovanje Mussolinijevo za procvit države, kar prihaja v korist tudi Slovincem kot državljanom Italije.

Konečno je še omenjal gospodarske težave naših krajev in povabil navzoče, naj z zaupanjem gledajo v državno stranko, od kateri je odvisen naš dobrobit. Povabil je vsled tega navzoče, naj se izkažejo dobre državljanje s tem, da glasujejo za sveženj in snop.

Poročajo nam, da se je vršil po inicijativi istega tajnika gosp. Lenardiča shod

v Cerovem,

kjer sta govorila politični tajnik Kumar in župan Prinčič, ki sta se opirala v svojih govorih na suho preteklost Ščekov in Wilfanov, radi česar nas sili ne samo potreba, ampak tudi skušnja in prepričanje, da je bolje okleniti se državne stranke, kajti kjer je moč, tam je lahko tudi pomoč. Tudi tukaj je držal krepak govor števerjanski politični tajnik gosp. Lenardič.

Mussolini je rekel pri pogrebu fašista - prijatelja Nicola Bon-servizio: „Težki in nepreklični sklepi se morda dozorevajo v mojem srcu.“

V Vipavi.

V nedeljo, dne 30. marca se je vršil v Vipavi volilni shod »Jugoslovanske Stranke«.

Na ta shod so zbobnali naši nasprotniki vse svoje pristaše iz vse zgornje Vipavske doline. Na shod se je pripeljal Dr. Gabršček iz Gorice z avtomobilom v spremstvu Dr. Fornazariča iz Ajdovščine. Za shod je agitiral in lepake delil naš največji nasprotnik in nasprotnik državne ideje g. Rafael Premru, uradnik Hranilnice in Poštilnice v Vipavi, po domače »Pik pak«.

Morda si ta človek misli, da bode tudi on ljudem krone zamenjal, kot je zamenjal krave in junice med časom vojne za to, da so mu ljudje skup jajca in maslo nosili. No, če to misli, se zelo moti. Tega človeka si bomo še ob priliki ogledali.

Na shodu je govoril g. Dr. Gabršček iz Gorice, kateri je zbranim zborovalcem našteval vse dobrote, katerih bodo deležni, ako bodo volili za lipovo vejico. Seveda tega sam ni verjel in ne veruje niti danes. Obljubil jim je, da bodo Jugoslovanski poslanci izposlovali pri vladi, da se Ajdovska sodnija povrne v Vpavo. Ne vemo, zakaj ni tega povedal 2 uri pozneje na ajdovskem shodu. Zabičeval je ljudem, naj ne verujejo ljudem, kateri se vozijo po deželi z avtomobili (medklici: ali ste se vi v gnojnem košu pripeljal!) Obljubil je nadalje ljudem, da ako bodo izvoljeni jugoslovanski poslanci v parlament, da se bode znova vpeljal v šolo I. razreda slovenski učni jezik in ravno tako, da se bodo poslovenili tudi vsi javni uradi.

Trdil je tudi da bodo jugoslovanski poslanci izposlovali, da se vse vino eksportira iz Vipavske doline. Kam in kaj, tega ni povedal; pač pa so se nekateri navzoči vinski bratci že bali, da ne

bodo imeli potem kaj piti. Po govoru Dr. Gabrščka se je napihoval od v. Fornazarič iz Ajdovščine. Nato se je oglašil k besedi naš pristaš ljudski govornik g. Krhne. Med tem so pa pristaši Wilfanove stranke pozvali ljudi, da naj odidejo. Toda v kljub temu pozivu je ostalo 2/3 naših pristašev na mestu ter je z zanimanjem poslušalo izvajenja našega govornika. Ta je zborovalcem najprej omenil, da se je v minuli noči zgodil nezasišan zločin nad manifestom uradne državne liste. V tej noči so pristaši istega Dr. Wilfana, kateri zmiraj berači okrog Mussolinija ter mu izkazuje svojo udanost na nezasišan način zamazali kandidate Državne stranke za Julijsko Krajino. Isti pristaši so pomočili svoje umazane prste v živalske odpadke ter z njimi zamazali kandidate državne stranke, kateri na čelu stoji sam Mussolini. Ali so mislili ti izvržki človeštva, da so s tem zadeli Mussolinija samega ali pa njegovo državno listo. »Ne«. Ne eno in ne drugo se ni zgodilo; pomnijo pa naj ti hlapci Wilfana in Besednjaka, da stoji naš vodja tako visoko, da mu oni s svojimi umazanimi rokami niti do gleženjev ne sežejo.

V svojem nadaljnjem govoru je naš govornik razkril vse brezplodno delovanje jugoslovanske stranke od zadnjih državnoborskih volitev pa do danes. Omenil je delovanje milijonarja Lavrenčiča iz Postojne, kako se je potegoval v parlamentu ne za ljudske pravice, pač pa za svojo vojno odškodnino, katera mu je bila kot prvemu izplačana. Povedal je nadalje, kako se je Dr. Wilfan potegoval za izmenjavo kron Jadranski banki ter s tem sam svojej stranki naredil ime Stranka Bankirjev. Izjavil je nadalje, da po vsem tem kar se je v minuli noči zgodilo, da ne smatra te stranke več za Jugoslovansko stranko, pač pa za stranko živalskih odpadkov. Pozival je nato v svojem ognjevitom govoru navzoče volilce, naj dne 6. aprila oddajo svoje glasove kandidatom, ki bodo z gotovostjo zastopali njih koristi, to je, onim, državne stranke, kateri edini so v stanu naše upravičene zahteve, naj si bode na gospodarskem ali pa na narodnem polju izpolniti. Omenil je, da nam naši nasprotniki kaj radi očitajo, da smo prodane duše. Ne mi, je vzkliknil govornik nismo prodane duše, pač pa ste kupljene duše vi, ki ste dobili denar, za protidržavno politiko iz Jugoslavije. Kaj si niste med seboj rekli in pisali izdajalci?

Povedal je nadalje, da državna stranka ne potrebuje glasov za svojo zmago, ker jih Dr. Wilfanu še lahko posodi, pač pa smo se mi vrgli v naročje državne ideje, da s tem naš narod iztržemo iz rok političnih sleparjev. Pozival je zborovalce v nadaljnjem govoru, da dne 6. aprila izbrišejo s čela sramotni pečat iredentistov in puntarjev, kateri sramotni pečat so nam pritisnili na čelo razni Jugoslovanski vsiljeni voditelji in brezposelni doktorji. Z vzklikom živel: Mussolini, živel državna stranka, živel fašizem! se je završil ta shod, kateri se je iz Wilfanovega shoda prelevil v fašistovskega.

Po govoru g. Krhnetja je hotel še govoriti Dr. Gabršček, kar pa so mu naši pristaši, ker so bili v pretežni večini, odločno zabranili.

V Ajdovščini.

V nedeljo, dne 30. t. m. je jugoslovanska stranka sklicala v Ajdovščini shod ob 1 uri popoldne. Na shod, so zbornali vse njih najzvestejše pristaše iz cele srednje vipavske doline. Toda kljub temu je bilo število razmeroma z dolino jako pičlo, posebno pa če se pomislimo, da je bilo naših pristašev skoro polovico. Na shod je prihitela tudi naša godba iz Lokavca, ki nas je razveseljevala s fašistovski himno. G. dr. Gabršček, kot glavni govornik je poskusil v svojih podžigalnih besedah razvneti ljudstvo, da bi bilo pripravljeno na napad, kakoršnega je izvršil zloglasni kandidat jugoslovanskega

bloka v Dornbergu na milita Mussolinijeve armade. Svoje ščualne besede je opiral, zlorabljalje najboljše del ljudstva, na narodnost, češ, da nam je fašistovska vlada vrgla slov, jezik iz šol in uradov. Pri tem je seveda »le po pomoti« pozabil povedati, da so bili ravno jugoslovanski politikanti, ki so s svojo blazno in za slovenski narod v Italiji skrajno škodljivo politiko vodili od premirja dalje pa do danes, in to v neznosno splošno škodo našega ljudstva.

Ker ni znal nič več povedati zborovalcem, je rekel, da fašistovska stranka niti državna, niti vladna in niti nacionalna, ampak da je to čisto navadna stranka, proti kateri se bodo Wilfanovi kar na nož do skrajnosti borili. Pri tem je pa pozabil povedati, da je to Mussolinijeva stranka, Mussolini je vladni in državni in narodni predstavnik. Iz celega njegovega govora si pa z lahkoto posnel, da Wilfancem in Besednjakovičem presneto slaba prede, ker se spravlja na politiko na nož, in ker z vsem velikanskim bobnanjem niso mogli iz cele vipavske doline spraviti več ljudi na plebiscitni shod v Ajdovščini kot ono pičlo število pravih njih pristašev.

Mož je nadalje obljubljal svojim pristašem, da on ostane zvest Wilfanovi stranki. Zakaj pa ne Šček-Besednjakovi. Poudarjal je, da edina rešitev za jugoslovansko ljudstvo je, ako bo 6. aprila volilo poslance lipove veje in avstrijskega »edelweisa«.

Spomnil se pa ni omeniti zborovalcem, kako je poslanec in voditelj fašistovske stranke nešteto krat proglasil jugoslovansko blokno listo Wilfanovi in Besednjakov za protidržavno, protivladno, protitalijansko in protifašistovsko listo. Ker pa ti ljudje še nadalje trdijo in sleparijo pošteno ljudstvo, da njih lista ni ne proti državi, ne proti vladi, je komendator Pisenti, voditelj državne stranke v naši deželi, telegrafično pozval dr. Wilfana kot voditelja protidržavne liste, naj kjerkoli v Julijski pokrajini do četrtka skliče shod, na katerem mu hoče matematično dokazati, da vse kar Wilfanci in Besednjakoviči natvezajo ljudstvo z obljubami, je grdo politično sleparstvo ljudskih meštarjev, ki ne bodo imeli v parlamentu nikdar besede, ker so bili izvoljeni na protidržavni listi, ker so na tej listi ljudje žalostnega spomina, ki so slovenskemu ljudstvu z njihovo neiskreno in iredentistično politiko neizmerno škodovali.

Po dr. Gabrščkovim govorom je z vsem ogorčenjem povzel besedo prof. Venezia, ki je z ozirom na srditi govor Gabrščka proti naši vladi izven našega načrta v ital. jeziku slano mu zalučal v obraz, da on in vsi njegovi pristaši so nelojalni državljani, iredentisti, ker skušajo slovensko ljudstvo, italijanski narod ter še celo Mussolinija samega slepariti s politiko spletkarjev. Prof. Venezia mu je tudi povedal, da vsak problem, bodisi gospodarski, socialni ali tudi narodni, bo o tem odločevala izključno državna, vladna fašistovska vlada, kateri je zagotovljena zmaga pri teh volitvah.

Kaj bo pomagalo slovenskemu ljudstvu obračati se v velikih potrebah in stiskah na enega ali dva jugoslovanska poslanca, če pa ta dva nimata najmanj zupanja pri italijanski vladi in vsled tega nobene besede. Sedaj pri teh volitvah, ki so brezdvombno velikega zgodovinskega pomena za slovensko ljudstvo v Italiji, si mora Slovenec, prej ko gre volit, dobró zapomniti oni pregovor, ki pravi: roka roko umije, lice lica ne more.

Po izrazitem govoru prof. Venezia je nastopil naš kmečki govornik Josip Krhne, ki je v živih besedah opisal naše splošne razmere, preteklo politiko slovenskih izmozgavcev ter nujno potrebo našega ljudstva, da gre volit poslance državne liste, na katere se bo lahko v vsakem slučaju in vselej z zaupanjem obrnilo in to gotovo za uspeh.

Lepi in krepki govor je naš kmečki govornik zaključil z živijo Mussolini in živijo fašizem, nakar je naše ljudstvo z

navdušenjem pritrjevalo. Naša godba je zaigrala »Giovinezza«, avtomobile so šoferji pripravili na odhod. Dr. Fornazarič je hotel sicer še govoriti, toda naše ljudstvo se za govornika ni zmenilo.

Med shodom, ki se je vršil v nedeljo v Ajdovščini, je prišlo tukaj do prerakanje in streljanja. Nekdo da je še celo streljal skozi okno iz hiše. V velikanski zmešnjavi se ni moglo ugotoviti drugega kot to, da je bil domačin obstreljen v trebuh in nato odpeljan v goriško bolnišnico, kjer je pa izven življenske nevarnosti.

Dnevne vesti.

Rihemberk, dne 28. 3. 1924. — »Kam plovemo« se vpraša tržaška »Edinost« v današnji številki 75? Naš odgovor je kratek: »v pogubo«. Koritarji pri »Edinosti« in »Goriški Straži« se radi nas lahko ugonobijo, a naj pustijo naše itak izmučeno ljudstvo pri miru.

Edinost jadikuje, da ni dobila obljubljenega ji dopisa s konkretnimi podatki o tragičnem dogodku v Rihemberku, ter se omejuje edino na »pseudo« informacije.

No, nič ne de, ker postrežemo mi »Edinosti« in »Goriški Straži« z neovrgljivimi in konkretnimi podatki, koje je »Edinost« nestrpnno pričakovala od svojih poročevalcev.

Ob priliki proslave aneksije Reke k materi Italiji, dne 18. 3. t. l. smo manifestirali ta historičen dogodek tudi v naši občini z razobesitvijo trobojnic in zvečer s krasno razsvetljavo in z zažiganjem kresov po gričih.

Istega dne se je vozil po cesti na Preserjah na svojem dvokolesu mladenič Josip Birsa z malo papirnato trobojnice, privezano na krmilu njegovega kolesa. Na cesti ga ustavi Josip Krševan prav po tolovajsko, strga mu majhno trobojnico raz krmilo, jo raztrga ter ga prične med drugimi ostudnimi psovkami zmerjati tudi s »fašistom« (Birsa pa ni vpisan fašist).

Napadenec, ki je miroljuben mladenič vpraša Krševana dostojno, kaj najli pomeni ta naknadni in sirovi napad, nakar je pričel katoliški mladenič prav po »turško« preklinjati.

Birsa je kot miroljuben mladenič prevzel brutalne psovke Krševana ter je naznanil prihodnjega dne dogodek varnostnim organom v Rihemberku v svrhu preiskave.

Poveljnik je poslal dva svojih organov na dom Krševanija. Tega in tudi njegove matere pa ni bilo doma in radi tega so naročili hišnika, da se Josip zglaši v uradu varnostnega oddelka.

Krševan je popoldne istega dne tudi resnično prišel in ni bil pripeljan po tolpi mladeničev v urad. Ker se je pa nahajal poveljnik po službenih poslih izven občine, so Krševanu veleli navzoče varnostni organi naj počaka v uradu in ne v zaporu, dokler se vrne poveljnik.

Ker se pa poveljnik ni vrnil do večera, so mu navzoči veleli, naj ide domov ter naj se vrne prihodnjega dne k zaslišanju.

Krševan je odšel točno ob 7½ uri zvečer domov. Razdalje med uradom in njegovim stanovanjem znaša največ dvajset minut in bi bil lahko ob 7¼ zvečer doma, to je predno je prišel prosit njegov oče za osvoboditev.

Mesto bi se bil Krševan podal k starišem domov, šel je v sedež »Sl. kat. izobr. društva« (čitaj podivjevalnega protidržavnega društva), ter se tam zaskanil. Prišel je domov še predno je mati umrla, kajti ona je umrla blizu polnoči in on bi bil lahko že ob 7¼ doma.

Ako bi ne bil Krševan Josip izprijel vsled protidržavne vzgoje v označenem »sršenovem gnezdu« bi gotovo ne bilo prišlo do tega. (Mi, ki poznamo družino Krševan od blizu in natančno, moramo z vso odkritosrčnostjo priznati očetu Ignaciju in pokojni njegovi soprogi popolno značajnost in miroljubnost; zatoraj izrekamo očetu naše iskreno so-

človeštvo stremi za resnico, politika fašizma je politika pogumne odkritosrčnosti, torej je politika kreposti in ne oportunitizma v pravicah, o katerih sanjarijo oni, ki se vam hočejo zopet nariniti za politične voditelje.

žlaje, pokojnici pa naj ji sveti luč večna in miren ji bodi počitek!)

Ta neljubi slučaj naj služi ostalim sestram in bratom v večni opomin, da se ogibljejo pokvarnih društev, pri kojih se predikuje podivjanje in se vrši nemoralna, ki jo brezsramni činitelji v gotove svrhe podpirajo. Ena članica tega društva se n. pr. poda v mesto za nekoliko dni in pride domov ozdravljena — praznih rok. Druga zopet gre in se precej izplahnjena povrne.

Smelo se lahko vprašamo, o gospoda okoli »Edinosti« in »Goriške Straže« — kam plovemo?

Zadnji čas bi pa bil, da se take nemoralne kovačnice alla Rihemberk, Dornberg, itd. enkrat za vselej temeljito zatroje.

Tudi prosluli kaplan Arko, ki izobrazuje sedaj Gamsc na Črniprsti, naj se potrka skupno z njegovo oprodo Valenčičem na lastna prsa in vzklikne: »mea maxima«.

Tukaj, gospoda okoli »Edinosti« in »Goriške Straže« imate predpodobo vašega iredentističnega delovanja.

Da pa z dokazi podpremo zgornje, podajamo naslednjo izjavo ravno istega Krševanija:

Izjava

Podpisani, Krševan Jožef živ. Ignacija ter umrle Marija, roj. dne 6. III. 1897 na Preserjih št. 246, izjavljam, da članek objavljen v »Goriški Straži« dne 24. marca 1924, »Iz Rihemberka« ne odgovarja resnici. Ker pa kot poštenjak rad vidim, da pride resnica do veljave, izjavljam sledeče:

Na kvaterno nedeljo se je pripeljal na kolesu, na čigar krmilu je imel pripeto malo italijansko trobojnico, gospod Birsa Jožef s Preserij. Birsa se je ustavil pred hišo »Jurščevi« (na Klancu) ter se pričel razgovarjati z menoj, ter z gospo Heleno Ličen Preserje 219, Pavla Ušaj Preserje (Cernickovi) Emiljo Piščanc, Preserje 245.

Med pogovorom sem jaz v svoji lahkomišelnosti raztrgal zastavico. V torek popoldne sem bil poklican na zgovor pred poveljnika Narodne Milice v Rihemberk. Tam sem bil natančno vpraševan in ker sem obžaloval iz celega srca svoj nespameten čin, me je gospod poveljnik poslal okoli 19 (devetnajste) ure domov.

Domov sem prišel tri ure pred materino smrtjo; in potemtakem ni res, da mi je moja preljuba mati umrla med tem časom, ko sem se jaz nahajal v pisarni poveljništva M. V. S. N. v Rihemberku.

To se tudi lahko razvidi iz mrtvaške knjige na županstvu v Rihemberku, kjer je smrt moje matere prijavljena, in to okoli štiriindvajsete ure.

Preserje, dne 28. 3. 1924.

Krševan Jožef, l. r.

Priči: Krševan Franc, št. 242 l. r.
Piščanc Emilja, št. 245 l. r.

Fašizem ljubi ali ugonoblja. Mi hočemo biti ljubljani in se ne pustimo ugonobiti kot gnijloba, ki ni vredna življenja. Glasovali bomo radi tega za državno stranko.

